

Fullmäktigemotion om att tillhandahålla gratis preventivmedel i Grankulla

295/06.01.00/2015, 150/00.02.00/2015

STF 16.11.2015 § 74

Mer information:

överläkare Pia Höglund, tfn (09) 5056 491

fornamn.efternamn@grankulla.fi

Fullmäktigeledamöterna Tapani Jääskeläinen och Margit Peltomäki har i en motion 8.6.2015 lyft fram behovet att ge alla Grankullabor tillgång till gratis preventivmedel fram till 21 års ålder. I sin motion påpekar de att rekommendationen redan ingår i vardagspraxis i flera städer i vårt land.

Bakgrundsinformation

Bestämmelser om främjande av den sexuella hälsan ingår i bl.a. hälso- och sjukvårdslagen, lagen om smittsamma sjukdomar, lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården samt i statsrådets förordning om bl.a. skol- och studerandehälsovård (338/2011). Hälso- och sjukvårdslagen reglerar och styr den regionala preventivrådgivningen, medan lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården omfattar bestämmelser om gratis tjänster inom sexuell och reproduktiv hälsa. Bestämmelser som gäller användning av hormonella preventivmedel som inleds av barnmorska, sjukskötare eller hälsovårdare samt om förnyande av recept på preventivmedel som förskrivits av läkare finns dessutom i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården, bestämmelserna om symtomatisk behandling och begränsad förskrivningsrätt, samt i social- och hälsovårdsministeriets förordning om förskrivning av läkemedel.

Institutet för hälsa och välfärd framför i sitt program för sexuell och reproduktiv hälsa 2014–2020 (Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020) en rekommendation om att kommuner eller samkommuner utöver andra tjänster som främjar den sexuella hälsan också kostnadsfritt skulle erbjuda ungdomar under 20 år en valfri preventivmetod. Andra tjänster som främjar ungdomarnas sexuella hälsa avser bl.a. prevention av könssjukdomar, sexualrådgivning och våldsförebyggande åtgärder.

Nuläget

Grankulla har ingen skild preventivrådgivning, utan tjänsten är sammanslagen med mödrarrådgivningen. Det finns heller inte särskilda ungdomsmottagningar, men ungdomarna har erbjudits preventivtjänster via skol- och studerandehälsovården. I nuläget besöks mödra- och preventivrådgivningen av ca 40 ungdomar per år som behöver preventivmedel; högstadierna och gymnasierna har ca 80–90 sådana klienter per år och studerandehälsovården 10–20 per år. Sammanlagt inleder alltså ca 130 klienter per år användningen av preventivmedel. I Grankulla finns sammanlagt närmare 1000 studerande per år på yrkesläroanstalter och institut, som räknas som klienter inom studerandehälsovården.

För merparten av preventivrådgivningens klienter inleds behandlingen efter en intervju med hälsovårdaren och består av ett hormonbaserat oralt preventivmedel, d.v.s. p-piller. Vid behov hänvisas klienten till läkarens mottagning redan innan preventivbehandlingen börjar, eller i vart fall inom ca tre månader från det att behandling med p-piller har inletts. Spiral eller p-stav kan sättas in på mödrarrådgivningens mottagning. Enligt rekommendationerna bör skolhälsovården ha möjlighet att vid behov dela ut gratis kondomer och akut-p-piller till ungdomarna. I Grankulla delar hälsovårdarna vid högstadierna och gymnasierna ut kondomer, men akut-p-piller (dagen-efter-piller) går inte att få via skolorna, utan studerandena ska hämta dem på apoteket.

I nuläget bekostar staden gratis preventivmedel i 6 månader till

- ungdomar under 20 år
- kvinnor i alla åldrar efter förlossning eller abort.

Kostnaderna för dessa tjänster blir för preventivmedlens del ca 50–60 euro per påbörjad behandling och klient, något mer när det gäller spiral eller p-stav. I den senare kategorin blir även kostnaderna för läkarens mottagningstid högre eftersom ingreppen kräver utrustning, mottagningsrum och sakkunskap.

Det förekommer relativt få aborter bland flickor och kvinnor under 25 år i Grankulla, 9,9/1000 (år 2013), jämfört med 14,1/1000 för hela landet och 14,8/1000 för Nyland.

Sammanfattning

- Att erbjuda gratis preventivmedel till alla ungdomar under 21 år ligger i linje med de rekommendationer som förs fram bl.a. i programmet för sexuell och reproduktiv hälsa 2014–2020 som har getts ut av Institutet för hälsa och välfärd (Edistä, ehkäise, vaikut – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020).
- Då man utvecklar preventivtjänsterna bör man samtidigt beakta integrationen av rådgivningstjänsterna med arbetet för att främja den sexuella hälsan i ett helhetsperspektiv; där ingår utöver att förebygga oönskad graviditet också arbetet med att förebygga könssjukdomar och sexuellt våld samt att ge sexualrådgivning.
- Användningen av tillförlitliga källor i frågor som gäller sexuell hälsa och spridning av information om existerande tjänster bl.a. via Internet hjälper till att göra människor medvetnare och sänker samtidigt tröskeln för att uppsöka tjänsterna.
- Familjeplaneringens tjänster bör utvecklas så att även män känner sig bekväma med att besöka mottagningen i ärenden som gäller familjeplanering och sexuell hälsa.
- Vad gäller resurser bör man möjligen utreda arbetsfördelningen mellan läkare och hälsovårdare, särskilt i det fall att användarna av spiral ökar.

Det finns inga bestämmelser i lagstiftningen om arbetsfördelningen mellan läkare, barnmorskor, sjukskötare och hälsovårdare när det gäller att sätta in spiral. Sakkunskapen ingår i utbildningen, och arbetsfördelningen mellan yrkesgrupperna kan utvecklas med utgångspunkt i lagstiftningen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Utöver att inleda behandlingen med hormonbaserade preventivmedel kan en skötare också ta hand om en stor del av uppföljningsbesöken när det gäller friska kvinnor.

Social- och hälsovårdsnämnden har 6.10.2015 beslutat att utsträcka erbjudandet om gratis preventivmedel att gälla alla klienter under 21 år vid hälsovården i Grankulla.

STS:

Fullmäktige antecknar för kännedom social- och hälsovårdsnämndens redogörelse samt beslutet att utsträcka erbjudandet om gratis preventivmedel att gälla alla klienter under 21 år vid hälsovården och konstaterar att motionen från ledamot Jääskeläinen m.fl. är slutbehandlad.

Beslut:

Beslutsförslaget godkändes.